

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

235. An adulter, qui filium susceperit ex adulterio, illumque relinquit inter filios mariti adulteræ, præter alimenta, teneatur etiam occurrere damno hæreditatis, quæ legitimis hæredibus admitur, vel ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76405](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76405)

spurius, etiam mediante quocumque iuramento id confirmaret, aut in mortis articulo assereret. Ita Mald. supra dub. 10. Syl. V. Adulterium n. 5. Bannes in 2. 2. q. 62. art. 6. Sarez tom. 5. de cens. disp. 50. sect. 4. Azor. 3. part. lib. 3. cap. 7. quest. 5. & alij. Et ratio in primis est quia iura indicant, matri non esse ea in re fide adhibendam, ut patet l. miles ff. ad leg. Juliam de adulteris & l. filium 6. de his que sunt sui vel alieni iuris. Deinde, quia alleganti suam turpitudinem nulla debetur fides, ut habet Regula iuris: quae maximè locum habet quando id cedit in alterius praedicium. Vide Gloss. ad cap. Officij de penitentia, & remiss.

Quoad hoc in Ref. praeterita lege doctrinam §. Contra, signanter in fine.

8. Hinc infertur Confessarium debere ut magna prudentia ne ultra modum urgeat adulteram in articulo mortis ad detegendum suum crimen: tum propter alia gratia incommoda; quae inde sunt sequuta: tum quia raro ad quidquam profuit detectio adulterij. Quare sentio, ne quidem esse consulendum, nisi valde moraliter certum esset ex pluribus circumstantiis quod sine aliis grauioribus incommodis sic possent auerti damna, quae alioquin legitimis haeredibus sunt obuentura.

9. Adde ex Azorio, & Henriquez, neque consulendum esse ut adultera detegatur post mortem per confessarium de ipsius scilicet consensu dato: quia periculum est quod vel proles adulterina: vel Confessarius ipse occidatur. Praeterea haberetur violator sigilli confessionis, & etiam iniquae diffamationis: nisi forsitan per scripturam, & signaturam defunctae se posset defendere.

10. Dixi ordinariè, quia si proferretur eiusmodi argumenta conceptus adulterini, quibus spurcius in conscientia conuinceretur, ita esse, puta quia paterfamilias tempore conceptus abfuisse satis ostenditur: vel quia ut habet citata l. filium interueniente infirmitate, aut alia de causa tunc demonstratur abstinuisse ab vxore, vel ea valetudine fuisse, ut generare non poterit, teneretur ab hereditate, & seruare veros haeredes indemnes, ut notant Bonacina supra, & alij DD. sed si paterfamilias vixerit tempore partus, non apparet quomodo Spurcius postea conuinci poterit, aliquid istorum subfuisse, cum haud dubie maritus ea facile animaduertisset & prolem ab initio tanquam illegitimam respiciisset. Et omnia superius dicta docet etiam Ioannes Vigiers loc. cit. quae quidem menti tenenda sunt à Confessarijs, & casuum conscientiae Responsoribus, si quando casus in facti contingentia eis accideret.

Sup. hoc magis lae in Ref. seq.

11. Sed ad huius materiae complementum notandum est contra Sotum, & Henriquez, communiter Doctores asserere non solum Adulteram, sed etiam adulterum teneri ad restitutionem dictorum damnorum in hereditate. Verum est, quod Adulter tenetur ad restitutionem expensarum in sustentatione suae proles adulterinae, & dictorum damnorum in hereditate, & in collatione dotis, quando est moraliter certus absque prudenti ratione dubitandi, quod proles illa adulterina sit sua: quando verò est dubium ad quem adulterum ex duobus pertineat, existente certitudine morali, quod vnum, vel ad alterum pertineat, uterque tenetur ad dictam restitutionem, quilibet ad restitutionem medietatis, & altero nolente, ad restitutionem totius pertinentis ad Patrem.

Sup. hoc infra in §. vlt. huius Ref. & in alijs eius uot.

12. In casu autem dicto in quo tam adulter, quam adultera tenentur ad dictorum restitutionem, tenentur aequaliter, quia quilibet est causa principalis partialis damni, quia istud oritur ex adulterio, cuius uterque est causa principalis partialis, & quilibet tenetur ad restitutionem partis sibi correspondentis faciendam ei, qui totum damnum restituit, tenetur autè ipsam ex bonis, de quibus potest disponere, & si non habeat, vel non habeat sufficientia, tenetur ad

suadendum marito, ut veros haeredes meliores, & etiam ad rem familiarem diligentius, quam alias tenebatur administrandum, & ad imminuendū sumptus sui corporis quantum conditio sui status, & valetudinis permittat, & si his, aut alijs modis satisfacere nequeat, tenetur quantum possit prolem adulterinam inducere, ut renuntiet haereditati, vel in totum, si ad id induci possit, vel saltem in partem, siue statū Religiosum eligendo, vel aliter; maximè si haereditas sit maioratus, & proles adulterina sit in eo successura, si ei non renuntiet, quia adultera, & adulter tenentur ad ea damna impedienda, vel resarcienda quacumque via commode possint. Vide Hurtadū loc. cit. & alios.

13. Et tandem pro curiosis hic nota, quod Pontius ubi supra, concl. 5. n. 43. docet, quod si duo cognouerint eandem mulierem, ita ut plane incertum sit, quis eorum sit eius Pater; vel uterque ex aequo debet concurrere ad eius sustentationem, & ad restitutionem faciendam marito, & filiis eius, si mulier fuit maritata, & cognoscitur certò quod filius non sit legitimus: quia aliquis debet, & neuter potius, quam alter: ergo uterque, vel, quod scio factum aliquando, debent fortes mittere, & ille, in quem cadit, debet solus nutrire, & restituere; vel alio aliquo simili modo debent conuenire. Si tamen mulier ipsa posset congruenter sustentare ex suo, fortassis neuter teneretur concurrere: sed illa sola, quia, cum dederit causam dubij iniuste, in poenam huius meriti ipsamet videri possit habere totam obligationem.

Sup. hoc supra in fine §. Sed ad huius Ref. & in tom. 8. tr. 2. Ref. 14. & 15. & in tom. 6. tr. 3. r. c. 138. §. At etiam.

RESOL. CCXXXV.

An adulter, qui filium suscepit ex adulterio, illumque relinquit inter filios mariti adultera, praeter alimenta teneatur etià occurrere damno hereditatis, quae legitimis admittitur, vel dano dotis, (& ex hoc casu olim interrogatus fuit) quam pater putatiuus tradidit puella spuria, credens eam esse propriam filiam?

Et nocent confessarij, quod in isto casu adulter tenetur restituere saltem alimenta proli impensa à tertio anno aetatis & deinceps, quando parens tenetur filium alere, etiam si non fuerit causa suppositionis? Ex part. 2. tr. & Misc. 3. Ref. 55.

§. 1. Communiter DD. respondent affirmatiuè. Ita Lessius de inst. lib. 2. c. 10. dub. 6. num. 46. Turrian. in 2. 2. tom. 2. disp. 30. dub. 2. Finell. de casib. refer. cas. 10. n. 18. Megala in 2. 2. lib. 1. c. 2. n. 13. Vazquez opus. de testam. cap. 5. §. 1. n. 22. Rebell. de oblig. inst. p. 1. lib. 3. q. 10. n. 11. Malder. in 2. 2. tr. 3. c. 4. dub. 9. Iac. de Graff. p. 2. lib. 2. c. 132. n. 36. Azor. p. 3. lib. 5. c. 6. & 7. Alphons. de Vega in sum. tom. 1. c. 13. cas. 8. Aragon. in 2. 2. q. 62. ar. 6. Rodriq. in sum. tom. 1. c. 188. n. 1. Nanarr. c. 16. n. 40. Armilla verb. adulterium, n. 7. Reginald. in praxi tom. 1. lib. 10. c. 19. q. 3. n. 278. & alij, asserunt enim, adulterum, ex quo susceptus est spurcius, teneri sicut adulteram ad resarciendum damna subsecuta. Ratio est, quia adulter, non minus quam adultera, est causa talis damni.

Sup. hoc in Ref. praeterita §. Sed ad sed lege cam per totam & non pigebit.

2. Verum Dominicus Sotus lib. 4. de inst. q. 7. art. 2. & Henriquez lib. 1. de matr. c. 11. n. 3. qui citat etiam Pennam, docent etiam si adulter agnoscat esse suam prolem, non teneri ad resarciendum damna legitimis filiis, modò ipse non fuerit author suppositionis. Ratio est, quia horum damnorum sola adultera est causa, quia ipsa filium adulterinum supponit tamquam filium legitimum, cum tamen adulter non supponat: sed solum tacendo permittat, ut filius adulterinus supponatur. Hanc opinionem, tamquam probabilem, amplectitur etiam Barthol. à S. Fausto in speculo confessionis, disp. 23. q. 8. n. 8. qui asserit hanc rationem, nam si adultera procuraret abortum, non diceretur adulter causa homicidij, quia ipse suppeditauit prolem, nisi

Sup. hoc in tom. 8. tr. 2. Ref. 15. in fine, à vers. Ex his.

nisi fuisset, vel adiunxisset. Ergo pari ratione non censetur causa suppositionis, ac proinde, nec damni ex suppositione sequuti; non enim videtur esse magis causa suppositionis, quam abortitionis, cum neutrum consulerit, & utrumque ex libera voluntate adulteræ securum est. Ergo nec ipse, sed mater tenebitur ad restitutionem. Hæc ille. Est igitur hæc sententia probabilis, licet opposita sit probabilior, & tuta in praxi, unde Pitigian in 4. sent. p. 2. dist. 15. q. 2. art. 5. contrariam opinionem tantum probabiliorē vocavit. Ergo secundum Pitigianum, sententia Soti erit probabilis, sicuti etiam visa est multis recentioribus, ut testatur Lessius de iust. lib. 2. c. 10. dub. 6. n. 43.

3. Restat modò respondere ad argumentum oppositæ sententiæ. Dico igitur, adulterum non esse causam proximam illorum damnorum, sed remotam, cum ipse non intenderit generare, sed solam explere suam libidinem; adulteram verò esse causam proximam, quia partum spurium, tanquam legitimum marito suo supposuit. Ergo ipsa sola tenetur ad restitutionem. Notent confessarij, quòd in isto casu adulter tenetur restituere saltem alimenta proli impensa, à tertio anno ætatis, & deinceps, quandiu patens tenetur sibi alere, etiamsi non fuerit causa suppositionis. Et ita etiam sentiunt aliqui viri docti de hac re consulti.

RESOL. CCXXXVI.

Quadam mulier multas pecunias per adulterium acquisivit, queritur, an marito sint restituendæ?

Et an prædicta pecunia restituenda sint saltem pauperibus, vel ei qui dedit?

Et quid, si tale pretium ab iis acceperit, qui potestatem alienandi non habent, ut Religiosi, filij familias, &c. Ex part. 2. tr. 17. & Misc. 3. Rel. 7.

§. 1. **A**ntem sententiam affirmant non infimæ classis Theologi, quorum nomina accipe. Lud. Molina de iust. & iure, tom. 1. tr. 2. disp. 94. Reginald. in praxi, tom. 1. lib. 10. c. 13. n. 19. Pet. à Nauarr. lib. 3. de rest. cap. 1. num. 136. Bannez in 2. 2. q. 62. art. 5. dub. 5. & nouissimè Couarr. in 2. 2. 10. 2. disp. 14. dub. 1. n. 5. Hi omnes asserunt, coniugatas omne pretiū per adulterium acquisitum debere reddere marito, ac si aliter laborando aliud acquisiuisent; volunt tamen occultè esse reddendū, ut propriæ famæ consulatur, & alia mala vitentur, nisi tamen tale pretium ab iis acceperint, qui potestatem alienandi non habent, ut Religiosi, filij familias, &c. Et ratio est, quia maritus est dominus corporis vxoris suæ quoad actus coniugales. Vide etiam Sotum de iust. lib. 4. q. 7. art. 1. ad 2. cum Bartholomæo à S. Fausto in speculo confess. disp. 27. quest. 11.

2. Et licet hæc opinio tantorum virorum autoritate sit fulcita, semper tamen tamquã probabiliorē, contrariam sententiam tenui, quam nouissimè tener etiam noster Megala in p. 2. lib. 2. c. 32. quest. ... n. 24. Bonac. de contract. disp. 1. q. 3. punct. 3. n. 12. & Grassius tom. 1. consiliorum, lib. 5. de furti. consil. 2.

Sed dices cum Rebello de obligat. iust. part. 1. lib. 3. q. 10. n. 1. & 2. saltem propter iniuriam adulterij faciendā est marito aliqua restitutio.

3. Respondeo cum Lessio lib. 2. cap. 10. dub. 5. ob adulterium non deberi aliquam restitutionem, quia non pro omni iniuria debetur restitutio pecuniaria, sed debetur pro iniuria, cum damno pecunia æstimabili.

4. Dices secundo, acceptum pro opere quod leges puniunt, est restituendū, ut est communis Iurifconsultorum, & Canonistarū opinio; sic Paulus, & Salicetus in l. idem si ob stuprum, ff. de condi. ob turpē

causam, & Alexander in l. generaliter de verb. obligat. & alij quos refert Couarr. ad reg. peccatum, part. 2. §. 2. Sed adulterium à lege puniunt. Ergo acceptum ob adulterium, si non marito, est saltem restituendum vel pauperibus, vel multi apud Couarr. aliter, vel ei qui dedit, ut vult Sotus, & Couarr. 5. Respondeo, hanc opinionem esse probabilis, ut ait Lessius li. 2. c. 14. dub. 8. n. 60. Sed contraria sententia tanquã probabilior est amplectenda, eoque tenet Lessius loc. cit. Azot. p. 3. lib. 4. cap. 11. quest. 2. Vasq. opus. de rest. cap. 7. dub. 2. Syluester de rest. §. 2. in fine. Nauarrus cap. 7. n. 134. & alij, Probatur ratione, nam leges, quas aduersarij citant, licet postea turpia rescindant, & tollant obligationem ciuilem, ob quam possit in iudicio peti promissam; non tamen reddunt irritam acquisitionem pecuniarum ex tali causa, nec faciunt inhabilem accipientem ad comparandum earum dominium. Dicendum est igitur ex dictis, posse mulieres coniugatas retinere sibi lucrum ex adulterio acceptum, neque restitutioni marito, vel aliis obnoxias esse. Salua, &c.

RESOL. CCXXXVII.

Aliqua practica, & notabilia circa crim. in iust. Primo, an si quis habeat rem cum muliere in tercio, &

quarto gradu cum sua vxore coniuncta, sibi que eodem gradu affine, impediatur à petitione debiti?

Secundo, si quis extraordinarie polluat feminam aliquam emittens semen post extractum è vase naturali membrum, quamvis postmodum casu illud habeat semen in naturale vas, an nullatenus affinitas?

Tertio, an si semen alicuius viri ope demonis deferatur in vterum femineum, contrahatur affinitas, quia illi non sunt facti vna caro, nec sibi adhaerent?

Quarto, an contrahatur affinitas, si vir femina, femina vero non seminante? Ex part. 3. tr. 5. & Misc. Rel. 19.

§. 1. **A**N si quis habeat rem cum muliere in tercio, & quarto gradu cum sua vxore coniuncta, sibi que eodem gradu affini impediatur à petitione debiti?

2. Affirmatiuè respondet Comitulus in respons. lib. 1. q. 138. n. 2. Sed tu tene contrariam sententiam, quia huiusmodi impedimenta sunt de iure Ecclesiastico, sed nullum ius Ecclesiasticum statuit incestum in tali casu à petitione debiti impedire; ergo. Et ita docet Nauarrus, quem sequitur Basilus Pontius de matrim. lib. 7. c. 33. n. 6. qui etiam n. 2. ait. Nota quòd si quis extraordinarie polluat feminam aliquam emittens semen post extractum è vase naturali membrum, quamvis postmodum casu illud habeat semen in naturale vas, nulla resultat affinitas, licet contrarium videatur docere Floronus de casib. refer. part. 2. cap. 1. num. 18. citans Grassium.

3. Nota etiam cum dicto Basilio Pontio contra Sanchez lib. 2. disp. 23. n. 2. quòd si semen alicuius viri ope demonis deferatur in vterum femineum, non contrahitur affinitas, quia illi non sunt facti vna caro, nec sibi adhaerent.

4. Difficultas est, an contrahatur affinitas si viri feminet, femina verò non feminet. Affirmatiuè respondent Syluester infra, Floronus ubi supra de casib. n. 28. Finellius de casib. refer. cas. 10. n. 9. Pontius ubi supra, vbi sic asserit. Parum autem refert ad affinitatem contrahendam, quòd femina feminet, vel non eum eius semen ad generationem necessariam non esse sit constans opinio. Sed aliqui, ut notant Finellius, & Floronus ubi supra, contrariam sententiam docent, putantes ad contrahendam affinitatem requiri consuetum seminum, scilicet tam viri, quam mulieris.